

ΗΚΟΙΤΙΣ ΤΩΝ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΕΩΝ

(Μανιάτικα ήθη και έθιμα)

ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΕΥΟΝΤΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. Ν. ΛΑΪΚΑΡΗ

‘Αλλ’ αν ή Μάνη στερείται προϊόντων και καλλιέργειας, δεν ήμπερεί να ισχυρισθ ή στερείται και ανδρών. Αντιθέτως δικαιούται να υπερφανεύεται, διότι πολλών παιδιών της ή φήμη

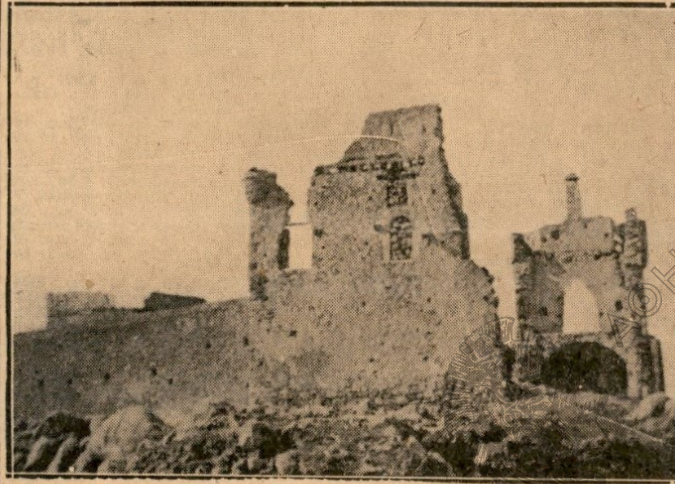
τρώτα, μέσα εις την όποιαν ό Πετρόμπεης έστήριξε την σημαίαν της ‘Επανάστασεως, καλών τους Μανιάτες ν’ αγωνισθούν διά την έλευθερίαν του Έθνους. ‘Η μανιάτικη παράδοσις τριγυρί

‘Αγαπήθηκαν και την πήρε γυναίκα του. Μά ή νεράιδα δεν έννοούσε νά μιλήσ η. Τό ένα μετά τό άλλο γεννούσε παιδιά πανέμορφα σαν κι αυτήν, αλλά τό στόμα της ποτέ δεν τ’ άνοιγε νά μιλήσ η. ‘Ως πού μιά μέρα ό άνδρας της κατέφυγε στην πονηριά. Έκαμε νά ρίξ η μέσα στον καυτό φούρνο του πυργου των τό μικρότερό τους παιδί. Τρομαγμένη ή γυναίκα του έφριξε μιά φωνή και από τότε βόηξε την μιλά της.

Μέ την ‘Αρεόπολη συνδέεται ιδιαίτερος και ή άθηναϊκή δημοσιογραφία. Γιατί απ’ αυτήν κατάγεται και ό άειμνηστος ίδρυτής του ‘Εμπρός’, ό Δημ. Καλαποθάσης, ή εθνική και δημοσιογραφική δράσις του όποιου κατέχουν ένα όγκωδες μέρος της συγχρόνου ιστορίας μας. ‘Αλλά και έπιστήμονας και άνωτέρους αξιωματικούς άνέδειξε πολλούς ή μικρή κοινόπολις, πού μοιάζει με μεσαιωνική φρουριακή πόλη με πυργωτά σπίτια και θαλαττές αλλές περιτειχισμένες, σαν νά φοβούνται και σήμερα ακόμα κάποιο κρυφό κίνδυνο, πού παραμονεύει.

Μιάν ώρα περίπου και λιγώτερο απέχει ή παραλία από την ‘Αρεόπολη. Μά τό κατέβασμα από τά βραχώδη μονοπάτια άξίζει τόν κόπο, γιατί σ’ όλο τό μήκος της απότομης παραλίας υπάρχουν γραφικές σπηλιές, πού θυμίζουν κι’ αυτές ιστορικές στιγμές της ταραγμένης μανιάτικης ζωής. ‘Οι ντόποι τους έχουν δώσει διάφορα όνόματα: Χαρυαά, Χιοντάρα, Τσιτσαδέα, Μάλιαρι.

Μέσα στις σπηλιές αυτές οι Μανιάτες μετέφεραν τά γυναικόπαιδιά των κάθε φορά, πού ό κατακτητής άπειλούσεν εισβολήν στον τόπον των. Σ’ αυτές πάλι είχαν τά δομητήριά των οι πειραταί. ‘Οχρωματικά έργα, ταμπούρια κυρίως βρίσκονται στην είσοδο των άποσιτών αυτών καταφυγίων, τά όποια νομίζει κανείς πως ή φύσις κατεσκεύασεν ειδικώς για τους κινδυνεύοντας κατοίκους. Θαυμάσια σταλακτίται στολίζουν όλες αυτές τις σπηλιές, πού θά μπορούσαν νά τραβούν πολλούς έπισκέπτας φυσιολάτρης, αν υπήρχον δρόμοι, πού νά οδηγούν ξεκούραστα προς αυτές. Ένα περίεργο γεωλογικό φαινόμενο παρατηρείται έπίσης στην μιά από τις σπηλιές αυτές, την Τσιτσαδέα. Κάτω απ’ αυτήν μιά υποχθόνος βόη φανερώνει την ύπαρξ η υπογείου ποταμού. Και πραγματικά σέ άρκετή από την παραλία άπόστασ η ένα περίεργο της θαλάσσης βράσιμο άποδεικνύει πως κά-

Μέσα στον έρειπωμένο τώρα πύργο του Τζαχήμπεη στο Μαυροβοούνι της Μάνης είχαν συναντηθ ή οι άπεσταλμένοι του Μ. Ναπολέοντος με τους άντιπροσώπους

υπερέβη τά όρια και αυτής της ελληνικής χώρας και είναι πάμπολλοι οι Μανιάτες, οι όποιοι είτε υπό τους διαφόρους ξένους ζυγούς είτε μετά την Παλιγγενεσίαν έδρασαν σημαντικώς.

‘Η ‘Αρεόπολις ιδίως έχει τό προνόμιον νά είναι ή πατρίδα των Μαυρομιχαλέων. Και τ’ όνομά της άλλως τε σ’ αυτούς τό χρεωστεί. Την έλεγαν πριν Τσίμοβα, άλλ’ ό ‘Οθων προς τιμήν της άρησίμου οικογενείας την μετωνόμασεν εις ‘Αρεόπολιν. Είναι πάμπολλα τά ίχνη των Μαυρομιχαλέων μέσα σ’ αυτήν και γύρω της, στο Λιμένι, όπου και ή προτομή του Πετρόμπεη, στον Οϊτυλο, στην Κελεφά. Και μέσα στην ‘Αρεόπολη ήκόνεται άέεραος ό γραφικός του Κυριακούλη Μαυρομιχαλή πυργος και ό άλλος του Πιερράζου με τις έπάλξεις και τις τουφεκίστρες του. ‘Εκεί είναι και ό ‘Αγρος ‘Ιωάννης, έκκλησία του 1742, ιδιοκτησία των Μαυρομιχαλέων, και στην πλατεία της κοινόπολεως βρίσκεται πάντα ή πέτρα με την

‘Ξει με θούλους την εμφάνισ η της ιστορικής οικογενείας.

Στον Οϊτυλο μού διηγήθηκαν πως, κατά την παράδοσι, δύο Καλλιπολίτες, φεύγοντες τόν διωγμό των Τούρκων στην Θράκη, ήλθαν στον Οϊτυλο, όπου πανδρεύθηκαν με Μανιάσες και απέκτησαν δύο άρσενικά παιδιά. Αυτά πάλιν ξαναπανδρεύθηκαν και ή γεννή των δύο Καλλιπολιτών απλώθηκε τόσο, ώστε οι Βοτιλιώτες, φοβηθέντες μή τους έκτεπίσουν, τους έδιώξαν. Οι διωγμένοι άπόγονοι των Καλλιπολιτών έκτισαν τότε την Τσίμοβα, στους πρόποδας του ‘Αη-Λιά και απ’ αυτούς προήλθαν οι Γεωργιάνοι (οι Μαυρομιχαλέοι), οι Τσιτσαριάνοι και οι Πουνεντιάνοι. Μά απ’ όλας ισχυρότερη έφάνηκε ή οικογένεια των Γεωργιάνων, ή όποια και τελικά έκφυράρχησε. Έκφυράρχησε όμως γιατί ήταν νεραϊδογέννητη, μάς βεβαιώνει μιά άλλη παράδοσι. Γιατί ό γενάρχης της, ό Γιωργάκης Μαυρομιχαλής, ψαρεύοντας μιά μέρα στο γναλό, γνωρίσθηκε με μιά πανώρη νεράιδα.

62 28/10/2024 14:11

Ἄλλ' ἂν ἡ Μάνη στερεῖται προϊόντων καὶ καλλιέργειας, δὲν ἵμπερεῖ νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι στερεῖται καὶ ἀνδρῶν. Ἀντιθέτως δικαιούται νὰ ὑπερηφανεύεται, διότι πολλῶν παιδιῶν τῆς ἡ φήμη

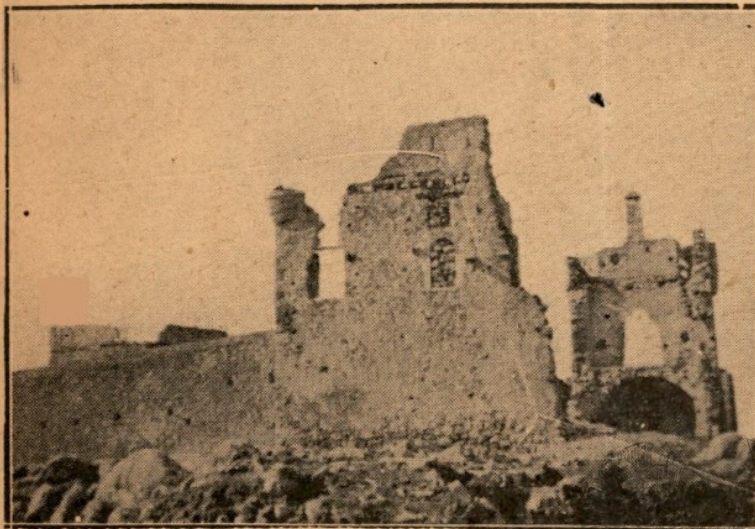
τῆς, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Πετρόμπεης ἐσθῆριξε τὴν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως, καλῶν τοὺς Μανιάτες ν' ἀγωνισθοῦν διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Γένους. Ἡ μανιάτικη παράδοσις τριγυρί-

Ἀγαπήθηκαν καὶ τὴν πῆρε γυναῖκά του. Μὰ ἡ νεράιδα δὲν ἐννοοῦσε νὰ μιλήσῃ. Τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο γεννοῦσε παιδιὰ πανέμορφα σὰν κι' αὐτήν, ἀλλὰ τὸ στόμα τῆς ποτὲ δὲν τ' ἀνοίγε νὰ μιλήσῃ. Ὡς πού μιά μέρα ὁ ἄνδρας τῆς κατέφυγε στὴν πονηριά. Ἐκάμε νὰ ρίξῃ μέσα στὸν κατὸ φούρνο τοῦ πύργου τῶν τῶν μικρότερόν τοὺς παιδί. Τρομαγμένη ἡ γυναῖκά του ἔρριξε μιά φωνὴ καὶ ἀπὸ τότε βρῆκε τὴν μιλιὰ τῆς.

Μὲ τὴν Ἀρεόπολιν συνδέεται ἰδιαίτερος καὶ ἡ ἀθηναϊκὴ δημοσιονομία. Γιατὶ ἀπ' αὐτὴν κατάγεται καὶ ὁ αἰμνηστός ἰδρυτὴς τοῦ «Ἐμπόρου», ὁ Δημ. Καλαποθάκης, ἡ ἔθνικὴ καὶ δημοσιονομικὴ δρᾶσις τοῦ ὁποίου κατέχουν ἓνα ὀγκῶδες μέρος τῆς συγχρόνου ἱστορίας μας. Ἀλλὰ καὶ ἐπιστήμονας καὶ ἀνωτέρους ἀξιωματικούς ἀνέδειξε πολλοὺς ἡ μικρὴ καμπόλις, πού μοιάζει μὲ μεσαιωνικὴ φρουριακὴ πόλι μὲ πυργωτὰ σπίτια καὶ θολωτὲς αὐλὲς περιτειχισμένες, σὰν νὰ φοβοῦνται καὶ σήμερον ἀκόμα κάποιο κρυφὸ κίνδυνον, πού παραμονεύει.

Μιὰν ὥρα περίπου καὶ λιγώτερο ἀπέχει ἡ παραλία ἀπὸ τὴν Ἀρεόπολιν. Μὰ τὸ κατέβασμα ἀπὸ τὰ βραχύδη μονοπάτια ἀξίζει τὸν κόπο, γιατί σ' ὅλο τὸ μήκος τῆς ἀπότομης παραλίας ὑπάρχουν γραφικὲς σπηλιές, πού θυμίζουν κι' αὐτὲς ἱστορικὲς στιγμὲς τῆς ταραγμένης μανιάτικης ζωῆς. Οἱ ντόποι τοὺς ἔχουν δώσει διάφορα ὀνόματα: Χαριτιά, Χιοντάρα, Τσιτσαβέκια, Μπάλιαρι.

Μέσα στὶς σπηλιές αὐτὲς οἱ Μανιάτες μετέφεραν τὰ γυναικόπαιδά των κάθε φορὰ, πού ὁ κατακτητὴς ἀπειλοῦσεν εἰσβολὴν στὸν τόπον των. Σ' αὐτὲς πάλι εἶχαν τὰ ὀρμητήριά των οἱ πειραταί. Ὀχρωματικὰ ἔργα, ταμπέρια κυρίως βρίσκονται στὴν εἰσοδὸ τῶν ἀπρόσιτων αὐτῶν καταφυγίων, τὰ ὁποῖα νομίζει κανεὶς πῶς ἡ φύσις κατεσκεύασεν εἰδικῶς γιὰ τοὺς κινδυνεύοντας κατοίκους. Θαιμάσιοι σταλακτίται στολίζουν ὅλες αὐτὲς τὶς σπηλιές, πού θὰ μπορούσαν νὰ τραβοῦν πολλοὺς ἐπισκέπτας φυσιολάτραι, ἂν ὑπῆρχον δρόμοι, πού νὰ ὁδηγοῦν ξεκούραστα πρὸς αὐτὲς. Ἐνα περίεργον γεωλογικὸ φαινόμενον παρατηρεῖται ἐπίσης στὴν μιά ἀπὸ τὶς σπηλιές αὐτὲς, τὴν Τσιτσαβέκια. Κάτω ἀπ' αὐτὴν μιά ὑποχθόνιος βοή φανεροῦναι τὴν ὑπαρξίν ὑπογείου ποταμοῦ. Καὶ πραγματικὰ σὲ ἀρκετὴ ἀπὸ τὴν παραλία ἀπόστασιν ἓνα περίεργον τῆς θαλάσσης βράσιμο ἀποδεικνύει πῶς κά-

Μέσα στὸν ἐρειπωμένο τώρα πύργον τῆς Μάνης εἶχαν συναντηθῇ οἱ τῶν μετὰ τοὺς ἀντιπροσώπους

ὑπερέβη τὰ ὅρια καὶ αὐτῆς τῆς ἑλληνικῆς χώρας καὶ εἶναι πάμπολλοι οἱ Μανιάτες, οἱ ὁποῖοι εἴτε ὑπὸ τοὺς διαφόρους ξένους ζυγοὺς εἴτε μετὰ τὴν Παλιγγενεσίαν ἔδρασαν σημαντικῶς.

Ἡ Ἀρεόπολις ἰδίως ἔχει τὸ προνόμιον νὰ εἶναι ἡ πατρίδα τῶν Μαυρομαχαλέων. Καὶ τ' ὄνομά τῆς ἄλλως τε σ' αὐτοὺς τὸ χρεωστεῖ. Τὴν ἔλεγαν πρὶν Τσίμοβα, ἀλλ' ὁ Ὀθων πρὸς τιμὴν τῆς ἀρημίτων οἰκογενείας τὴν μετωνόμασεν Ἀρεόπολιν. Εἶναι πάμπολλα τὰ ἔργα Μαυρομαχαλέων μέσα σ' αὐτὴν καὶ γύρω τῆς, στὸ Λιμένι, ὅπου καὶ ἡ προτομὴ τοῦ Πετρόμπεη, στὸν Οἰνίλο, στὴν Κελεφά. Καὶ μέσα στὴν Ἀρεόπολιν ὑψώνεται ἀκέραιος ὁ γραφικὸς τοῦ Κυριακούλη Μαυρομαχάλη πύργος καὶ ὁ ἄλλος τοῦ Πιερόρακον μὲ τὶς ἐπάλξεις καὶ τὶς τουφεκίστρες του. Ἐκεῖ εἶναι καὶ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης, ἐκκλησία τοῦ 1742, ἰδιοκτησία τῶν Μαυρομαχαλέων, καὶ στὴν πλατεῖα τῆς κομποπόλεως βρίσκεται πάντα ἡ πέτρα μὲ τὴν

γο τοῦ Τζανήμπεη στὸ Μαυροβοῦ-ἀπεσταλμένοι τοῦ Μ. Ναπολέον-τῆς σκλησθωμένης Ἑλλάδος.

Ζεῖ μὲ θρύλους τὴν ἐμφάνισι τῆς ἱστορικῆς οἰκογενείας.

Στὸν Οἰνίλο μοῦ διηγήθηκαν πῶς, κατὰ τὴν παράδοσιν, δύο Καλλιπολίτες, φεύγοντες τὸν διωγμὸ τῶν Τούρκων στὴν Θάλασσαν, ἦλθαν στὸν Οἰνίλο, ὅπου πανδρεύθησαν μὲ Μανιάτισσες καὶ ἀπέκτησαν ὅλο ἀρσενικὰ παιδιά. Αὐτὰ πάλιν ξαναπανδρεύτηκαν καὶ ἡ γεννὰ τῶν δύο Καλλιπολιτῶν ἀπλώθηκε τόσο, ὥστε οἱ Βοιτιλιώτες, φοβηθέντες μὴ τοὺς ἐκτοπίσουν, τοὺς ἐδίωξαν. Οἱ διωγμένοι ἀπόγονοι τῶν Καλλιπολιτῶν ἐκτίσαν τότε τὴν Τσίμοβα, στὸν πρόποδα τοῦ Ἀη-Λιά καὶ ἀπ' αὐτοὺς προήλθαν οἱ Γεωργιάνοι (οἱ Μαυρομαχαλέοι), οἱ Τσιτσαβέκιοι καὶ οἱ Ποινητιῆνοι. Μὰ ἀπ' ὅλας ἰσχυρότερη ἐφάνηκε ἡ οἰκογένεια τῶν Γεωργιάνων, ἡ ὁποία καὶ τελικὰ ἐκυνιόραρχησε. Ἐκυνιόραρχησε ὅμως γιατί ἦταν νεραϊδογέννητη, μᾶς βεβαιώνει μιά ἄλλη παράδοσις. Γιατὶ ὁ γεννάρης τῆς, ὁ Γιωργάκης Μαυρομαχάλης, ψαρεύοντας μιά μέρα στὸ γυαλό, γνωρίσθηκε μὲ μιά πανώρημα νεράιδα.

• Θεαύρη